

Jeg hater deg!

Når barn utvikler foreldrefiendtlig

Alle barn er fra tid til annet fiendtlige overfor sine foreldre. Det er en naturlig del av barns utvikling og løsrivingsprosess. Det kan også være et symptom på en konflikt mellom betydningsfulle voksne for barnet. Fosterbarn og skilsmissebarn er i en faresone for slike konflikter.

- Av Åse L. Larsen, redaktør

Foreldrefiendtlighet kan starte med normalt sinne rettet mot foreldre, og ende opp med en fremmedgjøring og vedvarende avvisning av dem. Mens det å vise sinne og fiendtlighet mot foreldre er vanlig i perioder hos alle barn, vil et

foreldrefiendtlig og fremmedgjort barn være noe helt annet. Sistnevnte er et symptom på at barnet, av en eller annen grunn, har bygget opp et fastlåst sinne mot sine foreldre. Dette er tærende på foreldrene, men først og fremst er det svært hemmende for barnets utvikling.

Det handler om en uforsonlighet

som er vedvarende. Avvisningen kan vedvare langt inn i voksenalder eller for resten av livet. Noen foreldre stiller seg uforstående til denne avvisningen, mens andre kan knytte det til noe som har skjedd under oppveksten og som kan bidra til at det kan forstås som rettferdig avvisning.

Rettferdig avvisning

Når vi hører om et barn som ikke vil ha noe med sine foreldre å gjøre og som er sint på dem eller hater dem, er det lett å tenke at det har skjedd noe som rettferdiggjør denne avvisningen. Det kan det også være, spesielt i tilfeller der det er utvist vold eller seksuelle overgrep mot barnet. Sinne kan også rettes mot en voksen som ikke tok affære for å stoppe overgrepene, selv om vedkommende ikke visste hva som foregikk. En tanke om at den voksne burde visst, kan føre til en rettferdiggjort avvisning fra barnets side.

Når det gjelder andre forhold som har skjedd, kan det imidlertid være vanskelig å bedømme hva som er rettferdig avvisning eller ikke. Små episoder kan utløse store skred hos barn, spesielt hos små barn. Barn er også forskjellige i sin personlighet, og noen kan ha opplevd foreldre som har for sømt dem alvorlig uten å ta avstand. Andre barn kan reagere svært avvisende og fiendtlig selv ved bagatellmessige forhold. Reaksjonen til barnet trenger derfor ikke være en pekepinn på om det er en rettferdig avvisning.

Mye avhenger av alderen på barnet og om det har vært i stand til å sette ord på det traumatiske. De barna som har voksne å snakke med om det som har skjedd, vil lettere slippe unna at sinne og hat blir værende i dem. Når barnet ikke snakker om det vanskelige, kan det bli liggende i underbevisstheten der det påvirker barnet på forskjellige måter. Det som ligger i underbevissheten og som utgjør følelsesminnet vårt, styrer oss i stor grad. Det er derfor det er så viktig å få tak i det som ligger der.

Barnets fiendtlighet og avvisning bør bearbeides sammen med voksne som er i stand til å gå på baksiden av barnets atferd og snakke om det som har skjedd. For å klare det må de voksne få informasjon om hva som har skjedd med barnet. Foreldre som er tett på barnet i dets første levetid, sitter på informasjon som er viktig, spesielt hvis det har skjedd noe som barnet ikke er i stand til å sette ord på, Selv om barnet ikke har tankeminner om hendelsen, så vil det likevel bærer den med seg i underbevisstheten. Gjennom voksne kan det vanskelig bearbeides.

Det motsatte kan også skje; at fiendtligheten kan få næring gjennom noen som føler at avvisningen mot en eller begge forelderen er rettfærdig. Barnet får dermed støtte i avvisningen. Det kan være fordi man ikke går på baksiden av det som barnet utviser i handling, og heller ikke prøver å forstå det som har skjedd på et dypere plan. Man tar med andre ord det barnet sier som en sannhet uten forbehold. Hvis det finnes en annen sannhet i barnet, vil denne likevel ligge der i underbevisstheten og påvirke barnet negativt.

I noen tilfeller handler det om at barnet blir påført foreldrefiendtlighet på en bevisst måte av andre. Det er med andre ord et ledd i en strategi der en voksen ønsker at barnet skal ta avstand til begge eller en av foreldrene.

Sist-

nevnte eksempel kan forekomme mellom foreldre i forbindelse med skilsmisse og påfølgende kamp om barnet.

Kampen om skilsmissebarna

Å ha skilte foreldre har mer blitt normen for barn enn unntaket. Samtidig som skilsmissetatistikken har skutt i været, har det også vært en stor økning i meklings- og rettssakene. Dette viser at det er vanskelig for foreldre å bli enige om det som omhandler barna etter en skilsmisse.

I noen tilfeller handler det om at partneren har vært voldelig og at den andre forelderen vil skåne barnet mot ytterligere voldshandlinger. Det er forståelig at foreldre ikke ønsker at det skal være samvær eller kontakt mellom barnet og en voldelig forelder.

Sannsynligvis vil heller ikke barnet besøke en forelder som har påført det smerte. Det sier seg selv at det er vanskelig for et barn som har opplevd en voksen som voldelig og uforutsigbar, å være sammen med ham eller henne. Det vil sannsynligvis merkes på barnet, både i forkant av samværet og i etterkant. Samvær sammen med voldelige voksne er en enorm påkjenning for barnet, og noe det bør få slippe eller som bør foretas sammen med andre voksne.

Det kan være mange andre grunner til at skilsmissebarnet ikke vil være sammen med en av foreldrene.

Det kan for eksempel handle om sinne overfor den forelderen som har forårsaket skilsmis- sen. Hvis dette har skjedd fordi forelderen har fått ny partner, og barnet må forholde seg til den nye, som til og med har bidratt til skilsmis- sen, så

kan dette være en vanskelig situasjon å stå i for barnet. Det kan rett og slett være en reaksjon på den sorgen det har over tapet av forelderen, og det er naturlig å legge dette over på den forelderen som har flyttet til et nytt hjem.

Når barn ikke vil besøke den andre forelderen, kan det også handle om noe så enkelt som at barnet ikke ønsker å dra bort fra hjemmet der det har sitt faste bosted. For noen kan reiseveien være lang. Det å skulle dra bort fra venner og familien hjemme, kan derfor være noe som barnet motsetter seg.

Det kan også handle om at det er vanskelig å være sammen med den andre forelderen fordi det er en unaturlig setting. Tidligere var barnet kanskje bare sammen med den andre forelderen i en familiesetting, og det krever mye av en voksen å alene skulle lage hele settingen sammen med barnet. Jeg har hørt barn i den forbindelse si at «det er kleint å være hos» mamma eller pappa. «Vi har ingen ting å snakke om».

Det er fremdeles slik at det ofte er mødrene som har den daglige omsorgen for barnet etter en skilsmisse.

Det krever mye av disse mødrene, eventuelt fedrene, som bør ta et ansvar for at barnet ikke utvikler en foreldrefiendtlighet overfor den forelderen som skal besøkes. Den som sitter med den daglige omsorgen skal forstå at det er krevende for barnet der og da å besøke den som det ikke bor sammen med, men at det sannsynligvis vil bidra til noe positivt for barnet på sikt. Denne forelderen må også forstå at barnet kan bruke forskjellige taktikker for å slippe samvær med den andre – også å lage konstruerte årsaker til at det ikke vil dra dit.

Det kan også være motsatt. At det er best å være hos den forelderen som ikke har den daglige omsorgen fordi denne «kjøper» barnet. Det kan skje gjennom kjøpte ting eller opplevelser, men også ved at barnet slipper unna plikter og oppgaver hos denne forelderen. Det er lettere for den forelderen som ikke har den daglige omsorgen å legge opp til dette. Det kan være ubegrenset tid foran en pc- eller en tv-skjerm, å slippe å bidra til fellesoppgavene, å få stor

tilgang til søppelmat og godteri, ubegrenset våkentid – alt dette som barn gjerne velger hvis de får lov, men som ikke gjør barn godt. Det er den forelderen som har den daglige omsorgen som får problemet i fanget etter slike helger, men det er først og fremst barnet som får problemer av en slik usunn livsstil. Problemet er at mange voksne rett og slett tror at de er snille mot barn ved slike valg, mens det på mange måter er et overgrep mot barnet. Det er imidlertid lett å forstå at voksne som ikke bor sammen med barnet sitt, gjerne vil gjøre de stundene de er sammen til noe positivt og uten konflikter.

Det er med andre ord noen feller å gå i når man som skilte foreldre skal legge best mulig til rette for barnet. Det er lett å tenke her og nå, og miste av syne at det mest av alt bør handle om barnets utvikling. Foreldre bør spørre seg: Er barnet mitt for framtiden tjent med at jeg velger slik for ham eller henne nå? I stedet handler det ofte om de voksnes egne egoistiske behov. For

eksempel å vinne barnets gunst og dermed være den foretrukne.

Det som er enda verre enn å «kjøpe» barnet for å bli den foretrukne, er når foreldre bevisst går inn for å skape fiendtlighet mellom barnet og den andre forelderen.

Påført foreldrefiendtlighet

Når barn gjentatte ganger får høre fra den ene forelderen at den andre har noen negative egenskaper, så kan vedkommende etter hvert oppnå å få barnet til å slutte å like eller elske den andre forelderen. Det kan hende at barnet gjennomskuer dette og tar avstand fra den voksne som bevisst snakker nedsettende om den andre. Det kommer an på hvor gammelt barnet er. Jo yngre barnet er, jo vanskeligere vil det ha for å gjennomskue det som foregår.

Barn er sensitive og lett mottakelig for å ta inn slike negative uttalelser og gjøre dem om til egne holdninger. Når barn uttrykker stereotypier om en av

foreldrene, kan det være et faresignal om et utviklingspsykologisk problem som kan gi barnet problemer seinere i livet. Det kan for eksempel slå ut på den måten at barnet får problemer med sosial omgang med andre, men også at det får problemer med selvempati.

Det kan hende at barnet får høre nedsettende prat fra begge foreldrene. Barnet blir på den måten stående midt mellom et bombardement av skyts fra foreldrene mot hverandre. Dette er svært alvorlig for barnet.

Det som er farlig med slike bevisste strategier hos en av foreldrene eller begge, eller fra utenforstående, er at det gjør noe med barnets identitet. Barnet er tross alt en del av begge foreldrene, og det er ikke vanskelig å forstå at det medfører skader når andre rokker ved ens identitet. Det er tross alt identiteten som beskriver hva vi er, hvordan vi er og hvem vi er i forhold til andre. Det som er verre ved slike strategier, er at barn kan utvikle en lidelse som kalles foreldrefiendtlighetssyndrom.

Foreldrefiendtlighetssyndrom

Det er ikke lenge siden jeg første gang hørte om Parental Alienation Syndrome (PAS), på norsk foreldrefiendtlighetssyndrom. I mitt søk etter kunnskap viste det seg at dette begrepet ble skapt på 1980-tallet av barnepsykiateren Richard A. Gardner basert på hans kliniske erfaringer. I en artikkel fra 1985 definerte han PAS som en lidelse som først og fremst oppstår gjennom en barnefordelingskonflikt. Foreldrefiendtlighet som begrep, handler opprinnelig om mangel på kontakt med foreldre der det ikke handler om vold eller alvorlige mangler overfor barnet.

Etter nærmere undersøkelse, fant jeg ut at det er skrevet lite om dette i Norge. Det er imidlertid skrevet flere internasjonale artikler om temaet, og det er opprettet et europeisk nettverk av terapeuter og psykologer (The European Association of Parental Alienation Practitioners) som arbeider for å informere og skape bevissthet rundt denne lidelsen. Dette nettverket

hadde sin første Europa-konferanse i Praha i sommer. Til neste år skal det være en stor konferanse i England om temaet foreldrefiendtlighet.

Det er ikke enighet blant fagfolk om foreldrefiendtlighet som lidelse, og den har heller ikke fått plass i diagnose-systemene som gjelder ved sykdom. Det er imidlertid mye som rører seg rundt temaet for tiden. Det virker som om det etter mange år uten nevneverdig problematisering rundt skilsmissebarna som opplever konflikter mellom foreldre, har oppstått en erkjennelse av at mye står på spill for disse barna.

Det er lite forskning på skadevirkningene som kan ligge i å frarøve barnet kontakt med foreldre ved å oppmuntre til fiendtlighet og avvisning. Barnet blir nødt til å ta avstand fordi det blir holdt borte fra kontakt, mens det egentlig trenger hjelp til å forholde seg til forelderen og kunne skape en nærhet igjen gjennom en kontrollert prosess.

Den amerikanske psykologforen-

ingen har uttalt at det ikke kan utelukkes at tapt foreldrekontakt representerer et grunnleggende og skadelig overgrep mot et barn, også i tilfeller der barnet utsettes for omsorgssvikt av foreldre.

Det er også skrevet en bok om temaet med tittelen *Adult Children of Parental Alienation Syndrome: Breaking the Ties That Bind*. Boken beskriver et syndrom som utvikles når en eller begge foreldrene gjør det vanskelig for den andre å ha kontakt med sitt felles barn. Forfatteren av boken, Amy J. L. Baker, støtter seg på amerikansk litteratur om emnet.

I boken kommer det fram at barn som lever mellom foreldres konflikt, er i en så ekstremt vanskelig situasjon at de ikke har noe annet valg enn å være lojal mot den ene parten og ta avstand fra den andre. Dette kan også skje i en intakt familie, men det skjer fremfor alt i kjølvannet av en skilsmisse. Det kan også oppstå når fosterforeldre setter barnet i en lojalitetskonflikt slik at

foreldre blir avvist. Det kan også handle om at foreldre setter fosterbarnet opp mot fosterforeldrene.

Fosterbarna

Alle de skisserte eksemplene ovenfor på hvordan det kan oppstå problemer for skilsmissebarn, kan også gjøre seg gjeldende hos fosterbarn. Fosterbarn kan så absolutt sammenlignes med skilsmissebarn, men det er en stor forskjell: fosterbarn har som oftest mange flere sårbarheter med seg i livssekken sin enn skilsmissebarn flest. Det kan handle om genetiske sårbarheter eller miljømessige forhold som er påført dem. Det er derfor det er ekstra viktig at de ikke påføres enda flere sårbarheter, etter flyttingen til fosterhjem, som de må hanskles med seinere i livet.

På samme måte som at fosterbarn og skilsmissebarn kan sammenlignes, så kan foreldre og fosterforeldre til samme barn, sammenlignes med skilte foreldre. Det som gjør at fosterbarn kanskje lettere kan utvikle foreldrefiendtlighet i en fosterfamiliekonstellasjon, er at de ikke har så mye kontakt med sine opprinnelige foreldre som skilsmissebarn flest har. Det er lettere for barnet å ta avstand og spille en avvisende rolle når barnet bare må avvise og være fiendtlig noen ganger i året.

Det er også naturlig å tenke at når fosterbarnet ikke vil besøke sine foreldre, så kan det være en reaksjon på den sorgen det har over tapet. Akkurat som når skilsmissebarn utviser sinne ovenfor den forelderen som forlot familien, så vil fosterbarna kunne føle et rettferdig sinne overfor foreldre som ikke klarte å ta vare på barnet. Uansett hvor godt fosterhjem barnet måtte komme til, vil slike følelser komme naturlig etter en plassering av barnet i et nytt hjem.

Fosterbarns fiendtlighet kan også handle om at foreldre og fosterforeldre lettere tar avstand fra hverandre fordi de har så forskjellig ståsted. Dette kan påvirke barnet. Skilte foreldre har tross alt bodd sammen og sannsynligvis elsket hverandre. De har som oftest delt en virkelighet, mens foreldre og fosterforeldre ofte tilhører vidt

forskjellige virkeligheter. Det er derfor mer krevende for foreldre og fosterforeldre å forstå hverandres ståsted. Barn er flinke til å ta opp i seg voksnes sinnstilstander og holdninger, og kan lett påvirkes av en slik avstand.

Det kan dessuten være vanskelig å forstå barnets reaksjoner på det som skjer, på riktig måte. Når omgivelsene rundt barnet ikke har riktig forståelse av barnets reaksjoner, så behandles barnet for en årsak til reaksjonene som ikke samsvarer med den reelle. Det kan bære galt av sted. Ikke bare unngår man å gi barnet hjelp for sine reelle problemer, men man skaper i tillegg et nytt problem. Uten en forståelse eller vilje til å lese signalene riktig om hva som er årsaken til at barnet tar avstand til forelderen, så kan det skapes foreldrefiendtlighet. Dette kan gå begge veier – foreldre som skaper fiendtlighet mot fosterfamilien og fosterforeldre som skaper fiendtlighet mot foreldre. Begge deler er svært alvorlig for barnet.

Fosterbarn som retter en fiendtlighet mot opprinnelige foreldre, er ekstremt sårbare i forhold til emosjonelle og psykiske problemer. Dette sier seg selv da det å være i konflikt med noen som har vært nære og betydningsfulle for barnet, krever mye indre mobilisering fra barnet.

Denne sårbarheten gjør seg også gjeldende når fosterbarnet tar avstand fra og bygger opp en fiendtlighet mot fosterforeldrene. Dette kan skje etter påtrykk fra opprinnelige foreldre. Slike barn får naturligvis også tilknytningsproblemer. Når barnet opplever at foreldre ikke tillater at det tilknytter seg medlemmene i fosterhjemmet, kan barnet bygge en mur mot dem det lever sammen med. Dette er en krevende psykologisk handling for barnet.

Hvis fosterbarnet i tillegg ikke får

lov
til å
møte sine

foreldre og søsken, kan barnet danne seg et rosenrødt bilde av hvordan det er å leve sammen med sine opprinnelige familier. Noen av disse barna flytter hjem så snart de er gamle nok til å kunne gjøre det. Det finnes eksempler på at fosterbarn flytter hjem når de har blitt 18 år og begynner å ruse seg sammen med foreldre. Der dette skjer, viser det at barnet har store indre smerter som det ruser bort. Det er naturlig å tenke at slikt kan skje, fordi de har måttet legge bånd på sine følelser i alle år det har bodd i fosterhjemmet. Da er det godt å kunne ruse bort slike indre spenninger.

Andre fosterbarn velger motsatte strategier for å overleve det vanskelige. En slik strategi er å lage en mur mot foreldrene og forherlige fosterhjemmet. Det er kanskje den enkleste løsningen for mange fosterbarn.

Barnet har kanskje lært fra sine fosterforeldre at det er berettiget at det tar avstand til sine foreldre og ikke vil ha kontakt med dem. Man tenker at man gjør barnet en tjeneste ved en slik støtte. Det gjør man kanskje her og nå, men ikke på sikt. Dette blir som å sette plaster på et sår. Det hjelper her og nå, men hvis det er noe som gnager gjennom plasteret, vil såret forbli der til det får fred. Slik er det også med barnets indre tilstand – det vil følge barnet helt inn i voksenlivet hvis man ikke bestreber å fjerne det som

opprettholder såret. Her har fosterforeldre et stort ansvar for å bidra til at barnets sår bearbejdes og får muligheter til å gro. Barnevernet har også et stort ansvar for å sørge for at barnets sår får fred og hjelp til heling.

Barnevernets ansvar

Barnevernet som ansvarlig for fosterbarnet, har en statistikk hengende over seg som ikke ser bra ut. Denne statistikken har også forvirret mange. Statikken jeg snakker om, viser at mange barn som bor i fosterhjem, kommer dårligere ut enn andre barn når det handler om utvikling. Det har blitt spekulert i om dette kan handle om at barnet ikke klarer å slå seg til ro i fosterfamilien så lenge det ikke er sikret en plass i denne familien til evig tid. Når slike funn ses opp mot adopsjonsstatistikken, og resultatet er at adopsjonsbarna kommer bedre ut enn fosterbarna, er det lett å konkludere med at det er den sikre tilknytningen hos adoptivbarna som utgjør forskjellen.

Det kan godt handle om at adopterte barn føler seg mer som fullverdig medlem av familien og at barnet samtidig vet at det alltid har en plass i denne familien. Det kan imidlertid også handle om at mange fosterforeldre og foreldre ikke samarbeider godt nok om sitt felles barn. Barnet har kanskje brent broene mot sin opprinnelige

familie ved å opptre fiendtlig og avvissende, og kan samtidig ikke være sikker på å få ha en vedvarende plass i fosterfamilien så lenge blodsbandene mangler. Dette til tross for at fosterforeldrene bedyrer at det hører til i fosterfamilien.

Å måtte velge mellom foreldre og fosterforeldre, må være en enorm stressfaktor for fosterbarnet, og noe som barnevernet må gjøre alt de kan for å unngå. Det er naturlig å tenke at det viktigste tiltaket mot dette er samarbeid. Så lenge det ikke legges opp til samarbeid mellom foreldre og fosterforeldre, bidrar barnevernet til å skade barnet med de beste hensikter.

Alle tre foreldre i en fosterhjemsplassing – foreldre med foreldreansvaret, fosterforeldre med den daglige omsorgen og barnevernet som overforelderen som tar de viktige avgjørelsene på vegne av barnet – kan bidra til at barnet slipper å komme i en lojalitetskonflikt. Det kommer an på hva som blir sagt til barnet om de andre i dette viktige 3-foreldresamarbeidet og hvordan de voksne forholder seg til hverandre.

Barnevernet har et stort ansvar for å sørge for samarbeid og for at fosterbarn slipper å stå i lojalitetskonflikt mellom sine foreldre og fosterforeldre. Skilsmissebarn som står mellom foreldre i konflikt, kan oppleve dette som et ekstremt vanskelig dilemma – velge å beholde en av dem og miste den andre. Det samme vil gjelde for fosterbarna..

Fosterhjemsomsorgen er ikke ment å være en arena der barn skal separeres fra sine foreldre. Det er en intensjon i barnevernloven om at barnet skal flytte hjem til sine foreldre og at fosterhjem derfor skal være en midlertidig løsning. Det er dessuten slik at barna og foreldrene har en lovmessig rett til samvær.

Når fosterbarn møter sine foreldre

og får kraftige reaksjoner etter samværet, så kan kontakten reduseres gjennom at barnevernstjenesten fremmer sak for fylkesnemnda. Dette blir ofte rettfærdiggjort av barnevernet og fosterforeldrene som mener at barnet reagerer fordi det har frykt for foreldrene sine. Her har det stor betydning hvordan fosterforeldrene støtter barnet. Det er viktig at barnet får lov til å føle som det gjør, både ha sinne og hat mot foreldrene, men det er samtidig viktig å hjelpe barnet videre i sin utvikling. Det gjør ikke fosterforeldre hvis de fyrer opp under de negative følelsene slik at barnet ikke har lyst til eller blir redd for å møte foreldrene – ubevisst eller bevisst. Det kan også handle om å ønske å eie barnet.

Det er viktig å gå på baksiden av det barnet sier. Det er viktig å lytte ekstra godt til den stemmen som barnet har. Å lytte ekstra godt, betyr å ikke bare lytte til hva barnet sier, men også til det som ikke blir sagt eller det som blir sagt på en fordekt måte. For å klare dette er det viktig at de voksne som betyr noe for barnet, setter seg ned sammen med barnet og snakker om det som er vanskelig.

En riktig forståelse av barnas reaksjoner, er noe som må søkes gjennom et samarbeid mellom de tre foreldrene. Alle disse tre stemmene er viktige for å danne seg hele bildet av barnet og dets situasjon. Og alle tre partene må ha barnets utvikling som et felles prosjekt.

Utvikling er viktig

Det er vanskelig å oppleve å bli avvist av sitt barn – enten man er en skilt forelder, eller en forelder som har barnet sitt i fosterhjem. Det er også vanskelig å være fosterforelder til et barn som ikke ønsker å tilknytte seg.

Det er ekstra vanskelig hvis den voksne som blir avvist, ikke er i posisjon for påvirkning til at avvissingen kan ta slutt og til å hjelpe barnet med å bearbejde de vanskelige følelsene. Foreldre som har barnet i fosterhjem blir ofte satt helt på sidelinjen, og kommer aldri i posisjon til å få et godt forhold til barnet igjen. Det er ikke godt for de voksne å bli avvist og hatet, men det er

først og fremt vanskelig for barnet som lever med dette. Det er derfor de voksne må bestrebe seg på å hjelpe barnet til å komme forbi dette vanskelige – å bidra til en utvikling.

Raundalenutvalget kom i sin tid med utredningen «Bedre beskyttelse av barns utvikling». Utvalget foreslo et det ble innført et nytt prinsipp innenfor barnevernfaglig arbeid. Prinsippet ble benevnt som «prinsippet om utviklingsfremmende tilknytning». Utvalget viste til sammenhengen mellom traumatiske oppvekstvilkår og psykososiale skader.

Det er viktig å ta hensyn til om det er utviklingsfremmende tilknytning til de voksne når det skal bestemmes om et barn skal flyttes til fosterhjem. Det er imidlertid like viktig å tenke utviklingsfremmende tilknytning etter at barnet har kommet til sitt hjem. Det er uten tvil vanskelig å få til en god og utviklende tilknytning når det er kon-

flikter mellom foreldre og fosterforeldre. Sett opp mot dette, er det svært viktig å få de viktige voksenpersonene for barnet til å samarbeide. Gjennom samarbeidende foreldre kan prinsippet om utviklingsfremmende tilknytning gis et innhold.

Andre viktige aktører

Også andre aktører innenfor fosterhjemfeltet har et ansvar for å ikke nøre opp under barns hat mot foreldre eller fosterforeldre, men heller påvirke dem til en god utvikling. Enkelte organisasjoner gir fosterbarn en stemme og en arena for å uttrykke sin erfaring. Noen av disse organisasjonene gjør en stor innsats for barnebarnsbarna som får mulighet til å påvirke myndigheter og andre med sin stemme. Noen av barna læres opp til å stå på scenen og fortelle om sine livserfaringer. Dersom slike aktører ikke er bevisst sin rolle som

påvirker av disse sårbare barna, kan de gjøre stor skade hos dem.

Det som er viktig å forstå, er at barnevernsbarna ikke trenger noen som hauser opp konfliktfylt og fastlåste relasjoner hos barna, men heller hjelper dem til å se ting på en nyansert måte. I ytterste konsekvens skaper slike aktører ekstra konflikter. Vi vet at noen av barnevernsbarna ha et ekstra behov for å bli sett for å følge trygghet, og dette er noe som må tas med i helhetsbildet.

Jeg har blitt fortalt om fosterbarn som har tatt avstand fra sine fosterforeldre på en kunstig måte etter å ha kommet i kontakt med slike aktører. Fosterforeldre som har fortalt meg dette, har ingen andre forklaringer på den plutselige fastlåste avvisningen enn at barnet har blitt negativt påvirket. En fosterfar uttrykte det slik: *- Det virker som barnet mitt trengte dramatiske historier for å få lov til å stå på scenen og*

fortelle
om sitt liv.

Ikke bare om fortida, men også om
nåtida.

Det er tragisk hvis de som framstår
som hjelpere for barna, skaper ekstra
problemer for dem. Det disse barna
trenger, er ikke noen som bidrar til å
brenne broer, men til å bygge broer og
oppretholde verdifulle nettverk.

Raushet som strategi

Gjennom Brobygger-prosjektet har
Norsk Fosterhjemsforening utviklet et
program som heter RAUSHET. Det er
et program som skal bidra til at foreldre

og fosterforeldre skal
klare å samarbeide
for fosterbarnets
beste. Foreningen
driver i år også et
annet samarbeids-
prosjekt med
tittelen «Bedre
samarbeid». Det
handler om
barnevernets
samarbeid med
fosterforeldre.

Alle de tre voksne i
3-foreldresamarbeidet
må gå inn for at barnet får
en god utvikling mens det bor
i fosterhjemmet. Det krever at de
voksne snakker sammen, men man bør
også dra det videre til et samarbeid. Et
samarbeid med et felles prosjekt –
barnets videre utvikling. Dersom de
voksne klarer dette, vil de kunne fjerne
en tung bør fra barnets skuldre. På den
måten utvises en raushet overfor
barnet. Det er også viktig at de voksne
klarer å se hverandre i et raushetspers-
pektiv – som medmennesker og ikke
som motstandere.

Fosterhjem er ikke ment som et fort
mot opprinnelige foreldre. Det skal
være en arena for utviklingsstøttende
omsorg. En del av denne omsorgen må
handle om å rydde opp i det som har

skjedd i barnets liv på en god måte.
Først da kan barnet utvikle seg til å bli
et helt menneske - en sterk ung voksen
som kan stå på egne ben – med to
støttende familier i ryggen. Tenk for en
styrke det vil være for barnet! Og
sannsynligvis vil fosterhjemsstatistikken
endre seg i positiv retning med en slik
strategi.

Litteratur:

Baker, Amy J. L., *Adult Children of
Parental Alienation Syndrome: Breaking
the Ties That Bind*. New York, 2007.

Barne- og familie- og
inkluderingsdepartementet. NOU
2012:5 *Bedre beskyttelse av barns
utvikling*

Lehmann, Stine. *Mental disorders in
foster children; a study of prevalence
comorbidity Child and adolescent
psychiatry and mental health*. 2013

The European Association of
Parental Alienation Practitioners
,<https://www.eapap.eu/>

Tidsskriftet for den norske
legeforening, *Når barn skades med de
beste hensikter*. No. 16, 13. september
2016

*Understanding and working with the
alienated child*, Karen Woodall, Family
Separation Clinic London

FAKTA

Foreldrefiendtlighet

- Er en vedvarende avvisning og fremmedgjøring av en eller begge foreldrene
- Handler om barn som tar parti
- Kan vare helt inn i voksen alder
- Skilsmissebarn og fosterbarn er i risiko

Parental Alienation Syndrome (PAS)

- Kalles på norsk Foreldrefiendtlighetssyndrom (FFS)
- Er en tilstand som barn kan komme i ved vedvarende konflikter mellom betydningsfulle voksne
- Er en alvorlig tilstand
- Er ikke en diagnose i sykdomsmanualene, men flere tar til orde for at den bør være det

The European Association of Parental Alienation Practitioners

- Er et nettverk av terapeuter og psykologer i Europa som har fokus på barn med symptomer på PAS
- Er representert med medlemmer fra 14 europeiske land
- Nettverket arbeider for å forstå PAS gjennom erfaring og forskning og for å finne best praksis
- Nettverket er opprettet av Family Separation Clinic i London

Mer informasjon om nettverket på
<https://www.eapap.eu/>